

Plaatsingslijst van het archief van B.J.F. Schoep

Levensjaren 1928-2007 (1937-2007)

Samengesteld door J.F. Seijlhouwer

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 1029
Oktober 2013

Inleiding

Berendinus Johannes Frederik (Berend) Schoep (Rotterdam, 8 mei 1928 - Ede, 7 december 2007) was een Nederlandse predikant, eerst in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, later in de Gereformeerde Kerken in Nederland.¹

Levensloop

Meegegaan met de Vrijmaking van 1944, de kerkscheuring waaruit de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt waren ontstaan, studeerde hij theologie aan de gereformeerd-vrijgemaakte Theologische Hogeschool in Kampen. Zijn eerste standplaats als predikant was Nieuwer-Amstel, waar hij in 1957 aantrad.

In de jaren zestig kwam er in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt een discussie op gang hoe de Vrijmaking uit 1944 diende te worden gezien. Schoep had daar een eigen kijk op en sprak daar geregeld met andere kerkleden die soortgelijke opvattingen huldigden, over. Dit resulteerde uiteindelijk in de opstelling van een Open Brief, geschreven door Schoep en medeondertekend door 25 gelijkgestemden. Deze Open Brief werd op 31 oktober 1966 (Hervormingsdag) naar buiten gebracht. In deze Open Brief stond onder andere dat de Vrijmaking geen werk van God zou zijn geweest en dat de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt een meer open houding naar andere kerken moesten innemen.

De Open Brief viel bij diverse kerkleden niet in goede aarde, zo leverde de theoloog Cornelis Trimp scherpe kritiek. Het gevolg was dat Schoep niet werd geaccepteerd als afgevaardigde op de generale synode van 1967 en bijna honderd plaatselijke kerken zich (gedeeltelijk) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt afwendden. Dit leidde in datzelfde jaar nog tot de oprichting van een apart kerkgenootschap, de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Na enige tijd in dubio te hebben gestaan hoe nu verder te gaan, besloot Schoep over te stappen naar de Gereformeerde Kerken in Nederland en niet mee te gaan met de afgescheiden Nederlands Gereformeerde Kerken. In 1969 werd hij voor zijn nieuwe kerk predikant in Bodegraven, verruilde deze plaats in 1973 voor Groningen-Zuid en kwam in 1980 in Gouda terecht, tevens zijn laatste standplaats. In 1991 ging hij met emeritaat.

Schoep werd een aantal malen afgevaardigd naar de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland en zat in de jaren tachtig in het moderamen van de synode. Voorts bekleedde hij een tijdlang het voorzitterschap van het deputaatschap dat zich bezighield met de contacten met de levensbeschouwelijk verwante Vrije Universiteit Amsterdam.

In de Gereformeerde Kerken in Nederland kreeg hij te maken met voorstanders van een vrijzinniger kijk op de Bijbel. Met het bestaan hiervan was Schoep reeds tijdens zijn gereformeerd-vrijgemaakte periode bekend geraakt, onder meer doordat hij tijdens zijn predikantschap in Nieuwer-Amstel

¹ Wikipedia, 16 oktober 2013.

wat verder had gestudeerd aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij had geen problemen met deze afwijkende geloofsopvattingen maar omhelsde ze niet. Want alhoewel hij enige mate de kant opging van (deels) vrijzinnig-gereformeerde hoogleraren als Gerrit Cornelis Berkouwer en Harry Kuitert, bleef hij er een rechtzinnig geloof op nahouden en verklaarde dat hij '...geen aanhanger van moderne verzoeningsopvattingen (was geworden) en dat ben ik nog steeds niet. De dood en opstanding van Christus als verzoening van onze zonden was en is wezenlijk voor mijn geloof.'

Bij de herdenking in 2006 van de uitbrenging van de Open Brief veertig jaar geleden, gaf hij aan dat hij in eerste instantie zeer positief tegen het gereformeerd-vrijgemaakte gedachtegoed had gestaan, in de zin van de 'ware oecumene', waarin men zich niet door een synode van alles laat opleggen maar zich slechts laat leiden door de Bijbel en de belijdenisgeschriften. Het belang van laatstgenoemden relativeerde hij wel door ze als voortbrengselen van hun eigen tijd te bestempelen. Zijn tegenstrever van weleer, Cornelis Trimp, vond dat Schoep destijds zijn steven had gewend richting de Vrije Universiteit en de vrijzinnige richting die deze destijds gereformeerde universiteit zou zijn ingeslagen.

Het jaar daarop, na korte tijd ziek te zijn geweest, overleed Berend Schoep op 79-jarige leeftijd. Hij werd begraven op de algemene begraafplaats De Munnikenhof in Veenendaal.

Hij was Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Dominee Berend Schoep overleden²

Berend Schoep, protestants predikant en oud-bestuurslid van de gereformeerde synode, is vrijdag op 79-jarige leeftijd in Ede overleden. Dat heeft de familie dinsdag bekendgemaakt. Schoep was in 1966 opsteller van de Open Brief, die leidde tot een scheuring in de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt.

Berendinus Johannes Frederik Schoep, op 8 mei 1928 in Rotterdam geboren, was aanvankelijk vrijgemaakt predikant. In de Open Brief, die door 24 medestanders werd ondertekend, nam Schoep afstand van het idee dat de Vrijmaking van 1944, waarbij vele kerkleden zich losmaakten van de Gereformeerde Kerken in Nederland, een werk van God was. De ondertekenaars van de Open Brief pleitten voor meer samenwerking met andere kerken en een minder geïsoleerde opstelling van hun kerk.

De zaak escaleerde toen Schoep in 1967 niet als afgevaardigde werd toegelaten tot de synode van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Bijna honderd plaatselijke gemeenten raakten verdeeld of plaatsten zich buiten het kerkverband. Daaruit ontstonden de Nederlands Gereformeerde Kerken, die nu ongeveer 32.000 leden hebben.

Schoep sloot zich niet bij de nieuwe kerk aan, maar werd lid van de Gereformeerde Kerken in Nederland. In 1969 werd hij predikant in Bodegraven. Daarna stond hij in Groningen en Gouda. Per 1 januari 1991 ging hij met emeritaat.

Schoep was in de jaren tachtig lid van het moderamen (bestuur) van de gereformeerde synode. Ook is hij voorzitter geweest van het deputaatschap (commissie van deskundigen) voor de relatie met de Vrije Universiteit in Amsterdam.

² *De Volkskrant*, 11 december 2007, ANP bericht.

Over het archief

Het archief werd in september 2013 aan het Documentatiecentrum overgedragen. De stukken waren verpakt in plastic omslagen (die zijn verwijderd) zonder verdere aanduiding. Stukken betreffende persoonlijk leven en kerkelijke aangelegenheden zaten door elkaar heen. Daar waar stukken in omslagen met opschriften waren opgeborgen zijn die overgenomen in deze lijst. Het archief bevat verrassend weinig over de Open Brief. Het merendeel van de stukken betreft de jaren tachtig en later. Daarnaast zijn er zes dozen met preken.

Plaatsingslijst

- 1
 - Privéstukken en correspondentie Amstelveen, o.a. met G. Puchinger, ca. 1949-1969.
 - Officieel stukken scheuring Amstelveen, synode, ca. 1967.
 - Intree en afscheid archief. Bodegraven 12 januari 1969-12 augustus 1973.
 - Scriptie Genesis en scriptie Efeze. 'In Christus', 1951. 3 omslagen.
 - Verslag gesprek met Kamphuis en Trimp en *Woord en Wereld*, 1967.
 - Correspondentie, 1958-1961.
 - Eeuwfeest gereformeerde kerk Gouda, 1987.
 - Stukken betreffende reizen met het hospitaal-kerkschip 'De Hoop', 1967-1973.
- 2
 - Genealogie.
 - Stukken beroep Gouda, 1990.
 - Verschillende kerkelijke onderwerpen, 1977-1991.
 - Militaire dienst, herinneringen 'Met de muziek mee', overlijden, 1988-2007.
 - Charismata, 1989-1991.
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, ca. 1984-2004.
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, ca 1951-1997.
- 3
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, ca 1986-2007.
 - Post 1995-1996.
 - Overlijden (zwager) Adri Hebly, 1999.
 - Deputaten voortgezet gesprek, 1971-1972.
- 4
 - Stukken Wielenga, 1937-1953.
 - Concepten: Jezus Christus en de geneeskunde.
 - Toespraken.
 - Losse stukken, ca. 1981-1997.
 - *Kerkkontakt*, Gouda, 1990-1991.
 - Agenda's, 1995-2006.
- 5
 - Foto's gymnasium, reünie en toneelstuk.
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, 1984-1997.
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, 1986-2007.
 - Persoonlijke stukken; in memoriams en herdenkingen; 'In Christus', onderzoek naar de betekenis van de term; dialoog andersdenkenden, 1983-1995.
- 6
 - Stukken betreffende (overlijden) van G.M. Schoep-Bavink, 1988.
 - Waardevolle brieven bij VUT, 1990-1991.

- Stukken betreffende Kerkelijk Centrum Bloemendaal, ‘Uw nieuwe veste’, 1981-1982.
 - Vluchtelingenwerk Veenendaal, ca. 1999-2002.
 - Kopie van ‘Levensschets ds. J. Bavinck 1826-1909’.
 - G.J. Kok, ‘... daar ben ik in hun midden.’ Veertig jaar Stadsparkkerk (1958-1999).
 - Dertig jaar huwelijk, 1987.
 - Afscheid, 1990.
- 7
- Stukken Open Brief; originelen Open Brief en concepten, 1966-1981.
 - Correspondentie Amstelveen, Bodegraven, 1964-1969.
 - Kranten [...], ca. 1959-1962.
 - Lezingen, ca. 1966-1978.
 - Correspondentie Open Brief, 1966-1967.
 - Contacten met kerken in de DDR, 1989-1992.
- 8
- Gouda, vluchtelingenwerk, 1995.
 - ‘Met de muziek mee, I + II.
 - Stukken betreffende beroepingen, ca. 1957-1973.
 - Dictaat K[laas] S[childer] wijsbegeerte.
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, ca. 1975-1999.
- 9
- Particuliere- en kerkelijke stukken, ca. 1960-1998.
 - Particuliere- en kerkelijke stukken, ca. 1951-2006.
 - Artikelen van Schoep en interviews met hem.
- 10
- Collegedictaten, schrift met verzamelde opstellen en artikelen.
- 11-16
- Preken
 - Doos 16 bevat eveneens cassettebandjes, preken en ‘Als herinnering aan de contactgroep voor kamerbewoners’, Groningen november 1980.